

Sygn. akt I PK 16/13

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 24 lipca 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Teresa Flemming-Kulesza (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Bogusław Cudowski

SSN Józef Iwulski

w sprawie z powództwa W.S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych w W.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 24 lipca 2013 r.,

skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w S.

z dnia 27 września 2012 r., sygn. akt [...]

- 1. oddała skargę kasacyjną,**
- 2. zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy w Z. po ponownym rozpoznaniu sprawy wyrokiem z 24 kwietnia 2012 r., w pkt 1. zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w W. na rzecz W.S. kwotę 32.250 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 maja 2010 r. do dnia zapłaty, tytułem odszkodowania za niezgodne z prawem rozwiązanie umowy o pracę; w pkt. 2 zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w W. na rzecz W.S. kwotę 2.417 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Rejonowy ustalił, że W.S., z dniem 1 stycznia 2005 r., został powołany na stanowisko Dyrektora Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Aktem powołania z 23 grudnia 2004 r. został nawiązany stosunek pracowniczy łączący strony niniejszego procesu od 1 stycznia 2005 r. W maju 2008 r. Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego Delegatura w S. wszczęła śledztwo w sprawie przestępstw urzędniczych i korupcyjnych popełnionych przez osoby zajmujące kierownicze stanowiska w strukturach Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Śledztwo, pod sygnaturą [...] nadzorowała Prokuratura Okręgowa w S. W dniu 29 marca 2010 r. zarzuty w powyższej sprawie zostały postawione powodowi. Prokuratura zarzuciła powodowi, że wspólnie z czterema innymi Dyrektorami Oddziałów ZUS w Polsce wręczył Prezesowi ZUS S.R. korzyść majątkową w postaci telewizora. Ponadto wspólnie z wymienionymi osobami zakupił dla niego bilet na prom ze Ś. do Y. Trzeci zarzut dotyczył przedstawienia przez powoda do rozliczenia w ZUS Z. delegacji za wyjazd służbowy do Oddziału w S. Zarzucane powodowi czyny miały wyczerpywać dyspozycję art. 229 § 1 k.k. i art. 231 § 2 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 271 § 3 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. O fakcie postawienia tych zarzutów, bez bliższego ich opisanie i uzasadnienia, pismem z dnia 29 marca 2010 r. Prokurator Okręgowy w S. powiadomił Z.D. - Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Pismo to wpłynęło do sekretariatu prezesa w dniu 7 kwietnia 2010 r. Wcześniej jednak o zaistniałej sytuacji Prezes ZUS został powiadomiony telefonicznie. Informacja o postawieniu powodowi - Dyrektorowi Oddziału II ZUS w [...] zarzutów wręczenia korzyści majątkowych oraz zarzutu przekroczenia uprawnień w celu osiągnięcia korzyści majątkowej została w dniu 30 marca 2010 r.

umieszczona na stronie internetowej Prokuratury Okręgowej w S.. Ponadto, informacje na ten temat pojawiły się w prasie.

Zaistniała sytuacja stała się przedmiotem narady w gabinecie Prezesa ZUS do której doszło w dniu 2 kwietnia 2010 r. Tego samego dnia Prezes ZUS sporządził na piśmie jednostronne oświadczenie woli o odwołaniu powoda z dniem doręczenia pisma, ze stanowiska Dyrektora Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w [...]. Rozwiązanie stosunku pracy miało nastąpić, bez zachowania okresu wypowiedzenia - w trybie art. 52 § 1 pkt 1 k.p., w związku z ciężkim naruszeniem podstawowego obowiązku pracowniczego dbania o dobro zakładu pracy. Oświadczenie pracodawcy miało być doręczone pracownikowi w dniu 3 kwietnia, pocztą kurierską.

W dniu 3 kwietnia 2010 r. około godziny 12.00 powód przebywał w gabinecie lekarskim. Po zbadaniu, zmierzeniu ciśnienia krwi powodowi zostały zaaplikowane doraźne leki, po czym powrócił do domu około godziny 12.30. Od tego dnia przebywał na zwolnieniu lekarskim.

W dniu 6 kwietnia 2010 r. pracodawca otrzymał od firmy kurierskiej drogą elektroniczną informację, że kurierzy w dniu 3 kwietnia 2010 r. próbowali doręczyć przesyłki jednakże odbiorcy, w tym powód, odmówili ich przyjęcia. Pozwany otrzymał zwrot koperty, która miała być doręczona W.S. Na kopercie tej, pismem ręcznym, kurier uczynił adnotację „odmowa przyjęcia”.

W dniu 15 kwietnia 2010 r. pozwany sporządził i przesłał powodowi Pocztą Polską świadectwo pracy, w którym, stwierdził ustanie zatrudnienia z dniem 3 kwietnia 2010 r. W.S. otrzymał świadectwo pracy w dniu 20 kwietnia 2010 r. Wysokość jednomiesięcznego wynagrodzenia powoda w dacie ustania stosunku pracy liczonego jak ekwiwalent za urlop wynosiła 10.750 zł.

Sąd Rejonowy stwierdził, że odwołanie pracownika zatrudnionego na podstawie powołania (a tym samym rozwiązanie z nim stosunku pracy) należy zasadniczo do sfery swobodnego uznania organu, który go powołał. Podejmowanie swobodnych decyzji z tego zakresu może być wyłączone jedynie mocą przepisów szczególnych. W ocenie Sądu Rejonowego, pozostawanie na zasiłku chorobowym nie stanowi przeszkody do odwołania ze stanowiska, jest natomiast przeszkodą w rozwiązaniu umowy o pracę w okresie usprawiedliwionej nieobecności w pracy. Jak

zaznaczył Sąd Rejonowy, z wiążących w tej sprawie ustaleń Sądu Okręgowego w S. oświadczenie woli pozwanego o rozwiązaniu stosunku pracy bez wypowiedzenia w trybie art. 52 § 1 pkt 1 k.p. zostało powodowi skutecznie doręczone za pośrednictwem poczty kurierskiej z dniem 3 kwietnia 2010 r. Oświadczenie to dotarło jednak do niego w taki sposób, że nie mógł się zapoznać z zarzutami pracodawcy dotyczącymi jego osoby. Powód nie poznał zatem przyczyn złożenia mu przez Prezesa ZUS oświadczenia, przy czym stały mu się one wiadome dopiero w momencie otrzymania świadectwa pracy w dniu 20 kwietnia 2010 r.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy Sąd Rejonowy stwierdził, że podana w oświadczeniu pozwanego z dnia 2 kwietnia 2010 r. przyczyna rozwiązania z powodem stosunku pracy w trybie art. 52 § 1 pkt 1 k.p. została sformułowana w sposób ogólny i niekonkretny. Jeżeli bowiem, zdaniem Sądu, pracodawca zarzucił pracownikowi naruszenie „obowiązku dbałości o dobro zakładu pracy” powinien sprecyzować jakie działania lub zaniechania ze strony pracownika o naruszeniu tegoż obowiązku świadczą. Tylko wtedy powód miałby możliwość zweryfikowania otrzymanego od pracodawcy oświadczenia, pod kątem jego zasadności i tylko wtedy podana w oświadczeniu przyczyna spełniała by kryterium „konkretności”. Tymczasem z oświadczenia Prezesa ZUS złożonego powodowi nie sposób, zdaniem Sądu, ustalić jakie konkretnie działania lub zaniechania pracownika zostały przez pracodawcę zakwalifikowane jako naruszenie obowiązku dbałości o jego dobro. Co więcej, z treści oświadczenia nie sposób ustalić o jakie dobro chodzi. Nie wiadomo zatem, w ocenie Sądu, czy pracodawca miał a myśli dobro majątkowe, niemajątkowe (np. wizerunek ZUS) czy też obydwa jednocześnie. Sąd pierwszej instancji podkreślił, że konkretyzacja przyczyn wypowiedzenia nastąpiła dopiero na etapie postępowania sądowego, gdyż z odpowiedzi na pozew wynika, że przyczyną rozwiązania z powodem stosunku pracy było postawienie mu przez prokuraturę zarzutów korupcyjnych. Sąd Rejonowy podkreślił, że postępowanie karne jest w toku, zaś oskarżony – powód do czasu uznania prawomocnym, skazującym wyrokiem sądu karnego, jego ewentualnego sprawstwa i winy, jest w świetle prawa uznawany za niewinnego. Ponadto, pracodawca składając w dniu 3 kwietnia 2010 r. oświadczenie o rozwiązaniu z powodem stosunku pracy nie miał żadnej konkretniej wiedzy na

temat opisu zarzuconych pracownikowi czynów, dat ich popełnienia, nie dysponował żadnymi dowodami. Tezę tę potwierdza fakt, że w oświadczeniu pozwanego przyczyna rozwiązania z powodem stosunku pracy została podana ogólnikowo.

W ocenie Sądu, pomimo tego, że rzeczywistą i konkretną przyczyną rozwiązania z powodem stosunku pracy, było postawienie mu zarzutów w postępowaniu karnym okoliczność ta, choć powinna, nie została wprost wskazana w oświadczeniu z dnia 2 kwietnia 2010 r. Skoro do odwołania doszło z naruszeniem przepisów prawa, powód może skutecznie dochodzić roszczenia odszkodowawczego z art. 56 k.p.

Jako nieudowodniony Sąd Rejonowy uznał zarzut pozwanego dotyczący sprzeczności żądania pozwu z zasadami współżycia społecznego, gdyż strona pozwana nie wskazała jaka zindywidualizowana i konkretna zasada współżycia społecznego (zasada moralna, norma społeczna) została żądaniem pozwu naruszona i dlaczego.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł pozwany.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w S. wyrokiem z 27 września 2012 r., w pkt. 1 zmienił zaskarżony wyrok i oddalił powództwo.

Sąd Okręgowy stwierdził, że generalną zasadą jest, aby oświadczenie dotarło do adresata w sposób umożliwiający zapoznanie się z jego treścią, a kwestia ta w przedmiotowej sprawie została już prawomocnie przesądzona przez Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 19 września 2011 r., w którym przyjęto, że doręczenie pisma z oświadczeniem woli nie było na tyle skuteczne, by umożliwiło zapoznanie się powoda z zarzutami wobec jego osoby.

Sąd Okręgowy stwierdził, że w okolicznościach faktycznych sprawy, chociaż przyczyna odwołania została podana w sposób zbyt ogólnikowy, powodowi była znana i nie musiał się jej domyślać. Przebieg zdarzeń poprzedzających decyzję pracodawcy o odwołaniu ze stanowiska dyrektora wskazuje iż powód nie mógł przypuszczać innej przyczyny rozwiązania stosunku pracy i doskonale zdawał sobie sprawę, w czym naruszył podstawowe obowiązki pracownicze. Powodowi przedstawiono zarzuty 29 marca 2010 r. Informację o tym przedstawiono w internecie i w mediach. Powód przyznał się częściowo do zarzucanych czynów.

Sąd Okręgowy podkreślił, że powód świadom negatywnej dla niego decyzji przygotowywał się na nią, wyprzedzając działania pracodawcy. Świadczą o tym okoliczności dotyczące wystawionych mu zwolnień lekarskich. Powód posiadał zwolnienie lekarskie już od dnia 25 marca 2010 r., z którego jednak nie korzystał, a w czasie wizyty w dniu 3 kwietnia 2010 r. lekarz anulowała to zwolnienie, wystawiając nowe od dnia 30 marca 2010 r. do 13 kwietnia 2010 r., następnie przedłużane na kilka miesięcy.

W ocenie Sądu Okręgowego naganność zachowania powoda nie przejawia się w popełnieniu przestępstwa, gdyż o tym zadecyduje sąd w procesie karnym. Natomiast prowadzenie przeciwko powodowi (zajmującemu kierownicze stanowisko w strukturach ZUS) śledztwa w związku zarzutami korupcyjnymi, zasadnie zostało uznane jako negatywnie wpływające na wizerunek ZUS, dobre jego imię, a w konsekwencji za naruszające dobro zakładu pracy. W tym stanie faktycznym pozwany miał w pełni uzasadnione podstawy postawienia powodowi zarzutu ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych- dbałości o dobro zakładu (art. 100 § 2 pkt 4 k.p.) i zastosowania art. 52 § 1 pkt 1 k.p.

Sąd Okręgowy uznał za nieuprawniony pogląd Sądu Rejonowego o nieskonkretyzowaniu przez pozwanego zasad współżycia społecznego. Ocena zgodności zachowania pracodawcy lub pracownika z zasadami współżycia społecznego zależy od konkretnych okoliczności każdego indywidualnego przypadku. W rozpoznawanej sprawie pracodawca nie dopełnił należytej staranności i nie upewnił się czy oświadczenie z dnia 3 kwietnia 2010 r. dotarło do powoda w sposób umożliwiający zapoznanie się z jego treścią (art. 61 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p.). W ocenie Sądu Okręgowego to niedopatrzenie w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy, nie czyni powoda uprawnionym do żądania odszkodowania na podstawie art. 56 k.p. jako sprzeczne z zasadami współżycia społecznego (art. 8 k.p.). Zasądzenie odszkodowania byłoby niesprawiedliwe zważywszy na naganne zachowanie powoda, uzasadniające jego dyscyplinarne zwolnienie.

Powyższy wyrok został zaskarżony w całości skargą kasacyjną wniesioną przez powoda, w której zarzucono naruszenie przepisów prawa materialnego tj. „1. Art. 8 kodeksu pracy poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, iż żądanie

powoda z art. 56 kp, mimo naruszenia przez pozwanego przepisów o rozwiązywaniu umów o pracę bez wypowiedzenia sprzeciwia się zasadom współżycia społecznego,

2. Art. 52 § 1 pkt 1 kp w zw. z art. 30 § 4 kp w zw. z art. 100 § 2 pkt 4 kp poprzez niewłaściwe zastosowania tych przepisów i przyjęcie, że:

powód dopuścił się ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych,

- znana mu była przyczyna uzasadniająca rozwiązanie stosunku pracy bez wypowiedzenia mimo ogólnego i niekonkretnego sformułowania zawartego w oświadczeniu pozwanego z dnia 2 kwietnia 2010 r. o rozwiązaniu z powodem umowy o pracę,

c) Art. 52 § 1 pkt 1 kp w zw. z art. 70 § 3 kp poprzez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, iż ciężkie naruszenie obowiązków pracowniczych może polegać na postawieniu pracownikowi zarzutów popełnienia przestępstwa, które to działanie nie jest działaniem samego pracownika, a w związku z tym nieprawidłowe przyjęcie, iż ciężkiego naruszenia obowiązków pracowniczych dopuszcza się powód nie poprzez własne działanie, ponieważ takie nie jest opisane jako podstawa rozwiązania umowy o pracę ale ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych może polegać na działaniu innych organów. Powód nie miał bowiem wpływu na to, czy w danym stanie faktycznym Prokuratura postawi mu zarzuty czy też nie.”.

Wskazując na powyższe wniesiono „o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w S. Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 27 września 2012 r. sygn. akt: [...] w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania ewentualnie o jego zmianę i oddalenie apelacji pozwanego oraz zasądzenie na rzecz powoda od pozwanego kosztów za postępowanie I i II instancyjne oraz za postępowanie kasacyjne”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną, pozwany wniósł o „1) odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na brak ustawowych przesłanek zawartych w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. oraz w art. 89 § 1 k.p.c. w związku z art. 398⁴ § 1 k.p.c., tj. przekazanie pełnomocnikowi pozwanego skargi kasacyjnej bez odpisu pełnomocnictwa udzielonego przez powoda radcy prawnemu, mimo takiego

obowiązku; 2) obciążenie powoda kosztami postępowania sądowego, w tym kosztami zastępstwa procesowego, wg norm przepisanych”. W przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wniesiono o „1) oddalenie w całości skargi kasacyjnej jako bezzasadnej, 2) obciążenie powoda kosztami postępowania sądowego, w tym kosztami zastępstwa procesowego wg. norm przepisanych”.

Sąd Najwyższy, zważył co następuje:

Skarga kasacyjna nie ma uzasadnionych podstaw.

Podstawy skargi kasacyjnej odnoszą się do naruszenia prawa materialnego; skarga nie została oparta na zarzucie naruszenia przepisów postępowania. W tej sytuacji dla oceny zasadności podstaw skargi kasacyjnej miarodajny i wiążący jest stan faktyczny ustalony w zaskarżonym wyroku (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Sąd Okręgowy ustalił, że aczkolwiek przyczyna rozwiązania stosunku pracy z powodem została przez pracodawcę sformułowana zbyt ogólnikowo, to powodowi była ona znana. Sąd Okręgowy ustalił też, że powód przyznał się częściowo do zarzutów postawionych mu przez prokuratora w postępowaniu karnym. W ocenie Sądu Okręgowego doszło do naruszenia dobrego imienia pracodawcy i pogorszenia jego wizerunku jako instytucji zaufania publicznego. W skardze kasacyjnej zostały postawione zarzuty naruszenia art. 52 § 1 pkt 1 w związku z art. 30 § 4 i art. 100 § 2 pkt 4 k.p. Konstrukcja zarzutów skargi jest o tyle wadliwa, że nie uwzględnia okoliczności zatrudnienia powoda na podstawie powołania (oddział I rozdziału III Kodeksu pracy). Wymienione w postawach skargi przepisy Kodeksu pracy miały zastosowanie w sprawie przez odesłanie z art. 69 k.p. a tego przepisu w podstawach skargi zabrakło. Niezależnie od tego trzeba stwierdzić, że powód swym zachowaniem stanowiącym podstawę postawienia mu zarzutów w postępowaniu karnym (przy uwzględnieniu częściowego przyznania się) naruszył podstawowy obowiązek pracowniczy dbania o dobro zakładu pracy (art. 100 § 2 pkt 4 k.p.). W tym wyraża się przypisane mu ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych w rozumieniu art. 52 § 1 pkt 1 k.p., co uzasadnia odwołanie równoznaczne z rozwiązaniem umowy o pracę bez wypowiedzenia na podstawie art. 70 § 3 k.p.

W zaskarżonym wyroku Sąd Okręgowy przyjął, że pracodawca rozwiązując z powodów stosunek pracy dopuścił się uchybień jednakże uwzględnieniu roszczenia odszkodowawczego sprzeciwiają się zasady współżycia społecznego. Zarzut skargi kasacyjnej odnoszący się do naruszenia art. 8 k.p. nie może być uznany za słuszny. Przede wszystkim należy podkreślić, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego dopuszczono możliwość oddalenia - na podstawie art. 8 k.p. - roszczenia pracownika o odszkodowanie z powodu naruszenia przez pracodawcę przepisów o rozwiązywaniu umów o pracę. Sąd Najwyższy uznawał, że takie rozstrzygnięcie może mieć miejsce wówczas, gdy pracownik dopuścił się szczególnie rażącego naruszenia obowiązków pracowniczych albo przepisów prawa. W tej kwestii orzecznictwo jest utrwalone i jednolite. Tytułem przykładu można wymienić wyroki: z 6 kwietnia 2006 r. (III PK 12/06 OSNP 2007 nr 7-8, poz. 90) i z 8 stycznia 2008 r. (II PK 112/07, LEX nr 448139). W wyroku z 4 kwietnia 2012 r. (I PK 123/11, LEX nr 1227961) zapadłym w analogicznym stanie faktycznym, Sąd Najwyższy przypomniał, że ocena, czy w danej sprawie ma zastosowanie art. 8 k.p. mieści się w granicach swobodnego uznania sędziowskiego, wobec czego ta sfera w ramach postępowania kasacyjnego może podlegać kontroli tylko w przypadku szczególnie rażącego i oczywistego naruszenia prawa. Pogląd taki wypowiedział Sąd Najwyższy już wcześniej, w wyrokach z dnia 22 lipca 2009 r. (I PK 48/09, LEX nr 529757) i z 24 listopada 2010 r. (I PK 78/10, LEX nr 725005). Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym skargę kasacyjną powoda w tej sprawie, w pełni podziela te poglądy. W tej sprawie nie zostały przekroczone granice swobodnego uznania sędziowskiego w stosowaniu klauzuli generalnej z art. 8 k.p.

Z tych wszystkich względów skarga kasacyjna podlegała oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

/tp/